

Studium filmové vědy na FFUK v Praze

Na Universitě Karlově se filmu věnoval ve 20. letech ve svých přednáškách Václav Tille v semináři při stolici srovnávacích literatur. S jeho podporou byl v roce 1928 uspořádán cyklus přednášek členů Klubu za nový film (Devětsil). Také Jan Mukařovský věnoval filmu při svých přednáškách pozornost. Po válce pak o filmu přednášel Antonín Sychra.

Filmová věda byla jako samostatný obor zřízena v roce 1952 na FAMU, odkud byla v rámci kompletace uměnovědných oborů v roce 1969 přenesena na FFUK. Zde již předtím na katedře estetiky přednášeli o filmu Lubomír Linhart, Ivo Pondělíček, Jaroslav Bouček a Stanislav Zvoníček. Oddělení dějin a teorie filmu při katedře divadelní a filmové vědy vedl prof. Lubomír Linhart (1969–74). Tajemníkem oddělení byl na půl úvazku dr. Luboš Bartošek, který také přednášel dějiny čs. kinematografie. Dr. Ivo Pondělíček přednášel psychologii filmu, teorii masové kultury a skandinávský film do roku 1972, kdy byl donucen odejít. L. Linhart přednášel dějiny sovětské kinematografie, Ejzenštejna a teorii filmu. Další výuka byla zajišťována externisty – Myrtíl Frída (světový film), Galina Kopaněva (sovětský a světový film), Jan Kučera (filmová skladba), L. Souček – Pavel Tausk (dějiny fotografie), Jaroslav Bouček (základy filmové techniky).

Po udavačském projevu Bedřicha

Švestky, rektora UK, na městské konferenci KSČ v červnu 1971 nebylo nadále možné některé plánované přednášky realizovat. L. Linhart byl vyškrtnut z KSČ (1970), M. Frída od roku 1971 nesměl přednášet.

Po převzetí vedení katedry Miroslavem Kouřilem (1971) a jejím spojení s katedrou hudební vědy, vedenou prof. Františkem Mužikem, začala být filmová věda v rámci Kouřilovy koncepce jednotné výuky dramatických umění potlačována. Od roku 1975/76 filmovou vědu zastupovala pouze externí přednáška G. Kopaněvy Dějiny světového filmu. Po jejím příchodu jako kmenové pedagogy (1977) se postupně věda rozšiřovala o její přednášky o sovětském filmu a filmové teorii. Nakrátko se vrátil i L. Bartošek s přednáškou o čs. filmu, kterou pak rovněž jednorázově převzal Pavel Taussig. Státní závěrečné zkoušky z oboru filmové a divadelní vědy se pak opět konaly až v letech 1981/2, 1984/5, 1985/6, 1988/9 a dále pravidelně. V roce 1986 bylo také vybudováno základní technické vybavení posluchárny (filmová projekce, diaprojekce a videoprojekce). Od roku 1987 je budována videotéka, dnes obsahující zhruba 800 titulů.

V roce 1987 byl na katedru přijat Jan Bernard a jako aspirantka Táňa Slánská, věnující se animovanému filmu. Po listopadu 1989 se opět divadelní a filmová věda od hudební vědy oddělila. Na staronové katedře

došlo k významnému rozšíření spektra přednášek. Vedoucím oddělení filmové vědy se stal Jan Bernard (1990), který byl v květnu 1991 zvolen i vedoucím celé katedry. Jako interní pedagog byl přijat v roce 1991 Jiří Cieslar. V roce 1991/92 je činnost katedry omezena především žalostným nedostatkem finančních prostředků, takže bylo nutno omezit i výuku externistů. Zčásti jsme tento výpadek nahradili přednáškami zahraničních hostů (Örjan Roth-Lindberg z University ve Stockholmu, Jacqueline Stoeckler z North-Western University Chicago, Milena Jelinek z New York University, Alan Barr z Indiana University, Gary Roslyn Mass z New Yorku).

Dnes je studium pětileté, magisterské. Po něm následuje tříleté studium doktorské. Návrh formy bakalářského studia je momentálně v celofakultním jednání. Obor se otevírá v letech 1992/93 a 1993/94, pak bude roční pauza. Kapacita oddělení je ročně zhruba 25 studentů, ale vzhledem k průchodnosti fakulty a jejím finančním omezením můžeme přijmout maximálně 13 lidí ročně.

V současnosti je studium filmové vědy jednooborové (10 semestrů) i dvouoborové (v libovolné kombinaci s určitými preferencemi).

Základní koncepce výuky je dvoustupňová. Do 5. až 6. semestru, tj. do postupových zkoušek, by se studenti měli dozvědět základy filmové teorie a historie do roku 1945, musejí absolvovat i základy dějin filozofie a jednu zkoušku z jazyka. Ti schopnější by pak měli na rok či dva přerušit studium zahraniční stáží. Druhá polovina výuky je zaměřena na historii filmu po roce

1945 a na speciální přednášky a semináře, postupně na přípravu diplomové práce. U absolventů jednooborového studia se předpokládá i složení zkoušek z předmětů na jiných oborech, nezbytných pro všeobecné vzdělání (psychologie, estetika, výtvarné umění, sémiotika, lingvistika apod.). Požadována je rovněž zkouška z druhého jazyka.

Přednášející: Galina Kopaněva (základy filmové teorie, dějiny světového filmu, seminář filmové kritiky, dokumentární film), Ivo Pondělíček (psychologie, sociologie a antropologie ve vztahu k filmu, I. Bergman, interpretace filmového díla), Jan Bernard (dějiny filmových teorií, seminář filmové teorie, kapitoly z dějin českého filmu, moderní kinematografie USA, A. Tarkovskij, O. Dovženko, E. Schorm, seminář českého filmu), Jiří Cieslar (kritický seminář, filmový expresionismus, italský a francouzský film 50. a 60. let, seminář zahraničního filmu, L. Buñuel), Táňa Slánská (animovaný film).

Externisté: Ivan Klimeš (filmový pro-seminář), Jiří Rak (český film), Milan Hanuš (lyrismus ve filmu), Marie Mravcová (literatura a film), Stanislav Ulver (filmová avantgarda), Andrej Obuch (slovenský film), Kristián Suda (kreativní psaní), Jana Hádková (dokumentární film).

Vědecký a výzkumný program: Acta Universitatis Carolinae - Cinematographica, překladový sborník Analýza filmového díla, dílčí studie z dějin českého a světového filmu, filmová psychologie, sociologie, sémiotika, teorie informace.

Jan Bernard

* * *

Studium filmové vědy na FFUP v Olomouci

Počátky intenzivnějšího zájmu o studium filmu sahají v Olomouci už k začátkům

padesátých let a jsou spjaty s osobností prof. PhDr. Bohumila Markalouse (=Jaromíra